№ 35 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 24

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 35 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 24

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“. կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն ժամ.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

✚

Եւդօկիա Բօրիսօվնա Շերեմետեվան

սրտանց յայտնում է, որ ներկայ փետրվարի 22-ից՝ իր բնակարանում՝ Երմօլօվսկի փողոց № 2, Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդօրօվնայի Օգոստափառ հովանաւորութեան տակ գտնված Ռուսական Կարմիր Խաչի ընկերութեան Կանանց Կոմիտէի պահեստատեղում սկսված է նուիրատուութիւնների ընդունելութիւնը։

Պահեստատեղը բաց կը լինի ամեն օր ցերեկվայ ժամը 11-ից մինչև 3-ը։

Դրամական նուէրների համար դրված են զանձանակներ կամ տրվում են ստացականներ, ըստ ցանկութեան նուիրատուների։

Դրամական նուէրները նշանակված են Կարմիր Խաչի, նաւատորմի զօրացման, շարժական հիւանդանոցների և պատերազմում վիրաւորված զինւորների ու նրանց ընտանիքների համար։

Ցանկալի է, որ նուիրեին հետեւեալ իրերը.

1) Փուֆայկաներ։ 2) Բրդէ և բամբակէ գուլպաներ։ 3) Բեաց և մանուածքներ։ 4) Թաշկինակներ։ 5) Չիթ։ 6) Երեսսրբիչներ։ 7) Բամբազէա։ 8) Փափուկ բրդէ կօշիկներ։ 9) Բաշլըներ, ձեռնոցներ, փափախներ։ 10) Տեղական շալ։ 11) Ծխախոտ, պապիրոս։ 12) Տաք ձեռնոցներ և շարֆեր։ 13) Մանելու բուրդ։ 14) Թէյ, շաքար, սուրճ, պաքսիմաթ։ 15) Զանազան կոնսերվներ։ 16) Սապոն։ 17) Փակ և բաց նամակների բլանկներ, թղթեր, ծրարներ, մարկաներ, գրիչներ, թանաք, մատիտներ։

Ամեն մի նուէր կընդունվի անկեղծ շնորհակալութեամբ։ 1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բեմը ընդարձակվում է.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ալեքսանդրոպոլի գրադարանը. Շատերից մէկը. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Նամակ Եգիպտոսից. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. — Ճապոնական մամուլը։

ԲԵՄԸ ԸՆԴԱՐՁԱԿՎՈՒՄ Է

«Մշակի» այսօրվայ համարից մեր ընթերցողները կը տեղեկանան, որ ճապոնական նաւատորմը փորձ է արել ռմբակոծելու Վլադիվօստոկը, բայց ոչ մի վընաս չէ հասցրել քաղաքին։

Արդեօք դա մի անաջող փորձ է, թէ ճապոնական զինւորական մի նոր ծրագրի սկիզբն է, որ աւելի ընդարձակ նըպատակներ ունի, քան Վլադիվօստոկի ռմբակոծումը։

Տեղեկութիւններից երեւում է, որ նաւատորմը եկել կանգնել է քաղաքից ութ վերստ հեռու և սկսել է ռմբակոծումը օրը ցերեկով, ժամը $1\frac{1}{2}$-ին։ Մօտ մի ժամ ռումբեր արձակելուց յետոյ նաւատորմը յետ է քաշվել։

Այս դէպքում ճապոնական նաւատորմը չէ ցանկացել իրան թագցնել և չէ մօտեցել Վլադիվօստոկին գաղտնի կերպով, օրինակ գիշերը, ինչպէս նա այդ յաճախ արել է Պորտ-Արտուրի վրա յարձակումներ գործելու ժամանակ։ Ոչ մի ցուցում չը կայ բացատրելու համար այդ հանգամանքը։ Սակայն կարելի է մի քանի ենթադրութիւններ անել։

Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին՝ ճապոնական նաւատորմը յարձակումներ գործելով Պորտ-Արտուրի վրա, շտապում էր մի և նոյն ժամանակ գործ իջեցնել Կորէայի արեւմտեան ափերում՝ Չեմուլպօի և Ցզինամպօի նաւահանգիստներում։ Այդպիսով նա խանգարում էր Պորտ-Արտուրի ռուսաց նաւատորմին դուրս գալու նաւահանգստից դէպի ծով և արգելելու ճապոնական զինւորների ափ իջնելը։ Բայց ճապոնացիները վերջին ժամանակները սկսել են գործ իջեցնել և Կորէայի արեւելեան ափերում, Վլադիվօստոկի մօտերքում։ Եւ անկասկած, այդ գործողութեանը սաստիկ կարող է արգելք լինել Վլադիվօստոկի ռուսաց զինւորական ուժեղ նաւատորմը։ Ուստի զուցէ հէնց այդ արգելքը վերացնելու նպատակով ճապոնական նաւատորմը մօտեցել է Վլադիվօստոկին, որպէս զի ճապոնացիները կարողանան անարգել կերպով շարունակել գործ դուրս բերելը դէպի ափերը։

Չը պէտք է մոռանալ և այն, որ Վլադիվօստոկի մօտ ծովափերը դեռ սառած են շատ տեղերում, ուստի ճապոնական նաւատորսի համար վտանգաւոր կը լինէր գիշերով յարձակումներ գործելը, որովհետև նաւերը կարող էին սառուցների մէջ մնալ և կորուստի մատնվել։ Հեռագիրներից մենք տեսնում ենք, որ ճապոնական նաւերը, չը նայելով իրանց գործ դրած զգուշութիւններին, այնու ամենայնիւ ծածկվել են սառուցով։

Ինչ և իցէ Վլադիվօստոկի նաւահանգիստը առ այժմ ազատ է որ և է փասից և ճապոնական ռմբակոծութիւնը ոչ մի աննպաստ հետեւանքներ չէ ունեցել ռուսաց նաւատորմի և Վլադիվօստոկ քաղաքի համար։ Ուրեմն փոփոխութիւնը սխայն այն բանի մէջն է, որ պատերազմական բեմի տարածութիւնը վերջին յարձակումով ընդարձակվում է։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՊՕԼԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

(Նամակ Ալեքսանդրոպոլից)

—

Ահա մի քանի տարի է, որ Ալեքսանդրոպօլը արժանացել է քաղաքային գրադարան-ընթերցարան ունենալու բաղդին։ Գրադարանը մեծ զարկ է տուել մեր ժողովրդի ընթերցասիրութեանը. հասարակութիւնը հարցասէր է դարձել. Նա, բացի իր շրջապատով հետաքըրքվելուց, հետաքըրքրվում է և հեռաւոր տեղեըի ընթացիկ երեւոյթներով։

Ուրախալի է, երբ տեսնում ես, որ մի ժամանակ գինետների, սրճարանների դռները մաշող, զանազան թղթախաղերի, «խումարնեըի» գերի դարձած մեր հասարակ դասակարգը այժմս իր ազատ ժամերը նուիրում է ընթերցանութեան. ուրախալի է, երբ տեսնում ես խանութպաններին խանութում գրքերը դրած առաջներին մէկ կողմից կարդում, միւս կողմից իրանց գործն են տեսնում, և վերջապէս ուրախալի է, երբ մտնելով գրադարան՝ տեսնում ես սեղանի շուրջը բոլորված, լուռ, խորասուզված ընթերցանութեան մէջ մեր բանուոր-արհեստաւոր դասակարգին։

Այժմեան վիճակի մէջ չէր մի տարի առաջ գրադարանը, այսպէս չէր մեր ժողովուրդը. այժմ ամենքի համար ընթերցանութիւնը մի անհրաժեշտ պահանջ է դարձել. գրադարանի բաժանորդները զգալի չափով շատացել են, յաճախորդների թիւը կրկնապատկվել։

Սակայն վերոյիշեալ երեւոյթները ի նկատի ունենալով, անհրաժեշտ է մի քանի բարեփոխումներ մտցնել գրադարանում։

Գրադարան-ընթերցարանը զետեղված է քաղաքային վարչութեան կից դահլիճներից մէկում. մի անյարմարութիւն սաստիկ խանգարում է ընթերցանութեանը, այդ այն է, որ ընթերցարանում միաժամանակ գրքեր են դուրս տրվում բաժանորդներին, և այդ գործողութեան ժամանակամիջոցում կատարեալ քաօս է տիրում գրադարանում, բարձրաձայն խօսակցութեան հետ միասին անհագին աղմուկով բացվում և խփվում են պահարանի դռները, որը և ակամայ սթափեցնում է ընթերցողներին։ Ի դէպ է ասել, որ գրադարան-ընթերցարանը բաց է ամեն օր ժամը 4-ից—9-ը, բացի երեքշաբթի օրերից. վերոյիշեալ անյարմարութեան առաջն առնելու համար, լաւ կը լինէր, եթէ որոշ ժամեր սահմանվէին գրքեր դուրս տալուն և ընթերցանութեան. օրինակի համար, առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև մէկը միայն գրքեր դուրս տալ—այն ժամանակ ժամը 5-ից մինչև երեկոյեան 9-ը դահլիճը կարող է ծառայել միմիայն ընթերցանութեան համար։

Վերջին ժամանակներս գրադարանը միշտ էլ լիքն է լինում յաճախորդներով. ընդհանուր սեղանը, որի շուրջը բոլորվում են ընթերցողները, այնքան փոքր է, որ մի լրագիր գտնելու համար հարկաւոր է լինում մի քանիսին խանգարել, շատերը տեղ չը գտնելով կանգնած են մնում. անհրաժեշտ է մի սեղան եւս աւելացնել։

Գրադարանը այնպիսի մի հիմնարկութիւն է, որտեղ առաջնակարգ տեղ պէտք է բռնեն կարգը և կանոնը, իսկ այդ կարգ և կանոն պահպանողը գրադարանապետը պէտք է լինի. բայց ցաւօք սրտի պիտի յայտնել, որ մեր գրադարանապետը զուրկ է այդ ընդունակութիւնից։

Ա. Տէր-Առաքելեանց

ՇԱՏԵՐԻՑ ՄԷԿԸ

(Նամակ Բագուից)

—

Եթէ դուք երեկոյեան ժամը 6—7-ին անցնելու լինէք ծովափով, համարեա թէ միշտ կը տեսնէք համալսարանական պատառոտված համազգեստով, երկար, խճճված ու կեղտոտ մազերով մի բարձրահասակ երիտասարդ, ձեռքերը գրպանը դրած, գլխիկոր, անորոշ արտայայտութիւն ունեցող աչքերը գետնին յառած՝ անց ու դարձ անելիս։ Օրվայ զանազան ժամերին կարելի է տեսնել նրան քաղաքի զանազան մասերում,—Սև քաղաքում, Բաիլօվում, երկաթուղու կայարանում, իսկ երեկոները համարեա թէ միշտ ծովափում, միշտ գլխիկոր, միշտ աչքերը գետնին յառած քայլում է նա, քայլում...

Ոչ ցուրտ, ոչ քամի, ոչ արև չեն կարողանում շեղել նրան իր սովորական զբօսանքից...

Ո՞վ է նա։

Աղքատ ծնողների որդի լինելով, նա տարիներ առաջ, շնորհիւ իր տոկուն աշխատանքի և ջանասիրութեան, փայլուն կերպով աւարտեց գիմնազիայի դասընթացքը և իբրև տեղական հարուստներից մէկի որդեգիր, վարդագոյն յոյսերով և երիտասարդական բարձրաթռիչ ցնորքներով մտաւ Պետերբուրգի համալսարանի բժշկական ֆակուլտէտը։

Երեք դառն, չարքաշ տարիներ անցկացրեց

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

—

Ինչպէս բանակը, ինչպէս սահմանադրութիւնը և ինչպէս Միկադոյի կայսրութեան բոլոր հիմնարկութիւնները՝ մամուլն եւս հազիւ երեսուն տարվայ գոյութիւն ունի Ճապոնիայում։ Մի ազգի համար գուցէ հեշտ լինի իւրացնել քաղաքակրթութեան արտաքին մասը կամ ուրիշ բառերով կուլտուրան, որը կայանում է առհասարակ բնութեան ուժերի վրա տիրապետութեան մէջ։ Բայց իւրացնել գրեթէ քառորդ դարու ժամանակամիջոցում բուն քաղաքակրթութիւնը, որի ամենահզօր ֆակտորներից մէկն է կազմակերպված մամուլը—սա արդէն մի չը տեսնված, եզակի երեւոյթ է ամբողջ ազգերի քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ.

Ճիշդ է, դեռ եւս 1860 թուին, Ճապոնիայում գոյութիւն ունէր մի հանդէս, բայց նա երեւում էր անկանոն կերպով և չափազանց թանգ արժէր, որովհետև տպվում էր փայտի վրա փորագրված տառերի միջոցով։

Առաջին, ճշմարտապէս այս անուան համապատասխանող լրագիրը լոյս տեսաւ Ճապոնիայում 1872 թ., նա կոչվում էր Նիսսին-Շինկիշի և հիմնվեց մի անգլիացու, Ջօն Բլէքի կողմից։ Այնուհետև սկսեցին ամեն տարի երեւալ բազմաթիւ լրագիրներ։ 1878 թւին Ճապոնիայում հրատարակվում էին արդէն երկու հարիւրի չափ լրագիրներ և հանդէսներ և քսան տարուց յետոյ օրաթերթերի և հանդէսների թիւը 200-ից անցնում էր։

Անկասկած, այդքան քիչ ժամանակում ծընունդ առած, զարգացած գործը՝ չէ կարող նոյնքան բարձր լինել որակով, որքան քանակութեամբ։ Հետևաբար, բացի մի քանի օրգաններից, որոնց պէտք է մատնանիշ անենք, մնացեալները նիւթական համեստ միջոցների տէր են և ներկայացնում են քիչ շահեկանութիւն։ Նրանք ոչ միայն բովանդակութեամբ աղքատ են, այլ և նրանց հաղորդած լուրերը թարմ չեն։ Երբ վրա հասաւ չինօ-ճապոնական պատերազմը, ճապոնական կարեւոր թերթերին աջողվեց իրանց համար մեծ թւով բաժանորդ ստեղծել։ Նրանք կարող եղան ոչ միայն ապրելու, այլ և մեծացնելու իրանց ծաւալը։ Նըրանցից ոմանք, այսօր, մինչև 100,000 օրինակ են տպում. կան և քանիից աւելի լրագիրներ, որոնք 20,000-ից աւելի բաժանորդ ունեն։

Կայսրութեան մայրաքաղաքում, Տօկիօյում լոյս են տեսնում հետեւեալ գլխաւոր լրագիրները։

Կվամպո (Կառավարական լուրեր). սա ճապոնացիների պաշտօնական թերթն է։ Տօկիօ Նիչի-Նիչի (Տօկիօյի օրը օրինը). սա Եւրոպայի ծանօթ կիսապաշտօնական թերթ է. մարկիզ Իտօյի, ճապոնական ներկայ ամենամեծ պետական մարդու օրգանն է համարվում։ Ժիժի չիմպօ (Ժամանակի լուրերը). սա մի լուրջ, վստահ տեղեկութիւններ հաղորդող լրագիր է, ինչպէս, օրինակ, ֆրանսիական «Temps» լրագիրը։ բայց նրա նման էլ մի քիչ պահպանողական։ Եօմի-Իուրի (Փողոցների Աղաղակիչը). սա թէև փողոց անունը կրում է իր մէջ, բայց «Figaro» լրագրի նման ազնուական հովերով օրօրվող թերթ է։ Կօկումին (Ազգայինը). սա ոչ մի կուսակցութեան չէ պատկանում։ Նիպպօն (Ճապօնիա). պահպանողական է։ Մէնիչի (Օրաթերթ). առաջադիմական է։ Ժիժինի (Ժողովուրդ). սա ազատական թերթ է։ Հօչի (Տեղեկութիւն). տեղեկութիւնների մեծ բաժին է տրված։ Կէնգէ (Սահմանադրական կառավարութիւն). աղատամիտ թերթ է։ Եօռոցօ-Ցօցօ (Մայրախաղաքի բիւրաւոր լուրերը)։ Կէկա-Շիպպօ (Մայրախաղաքի թերթերը). պահպանողական, մի քիչ մոլեռանդ, Եամակատա մարկիզի օրգանը։

Կան գաւառներում հրատարակվող լրագիրներ, որոնք իրանց կարեւորութեամբ մրցում են մայրաքաղաքի թերթերի հետ։ Օրինակ, Հինօդ (Արեգակի ծագումը). տպվում է Կիօտօյում։ Կուիւշու-Նիպպօ և մանաւանդ Ասագին (Ծագող արեգակը), որ 100,000 օրինակից աւելի է տպվում և հրատարակվում է Օզաւկայի մէջ։

Այս բոլոր լրագիրները լոյս են տեսնում ամեն օր, չորս, վեց և նոյն իսկ ութ երեսով։ Նրանցից իւրաքանչիւրը վաճառվում է կէսից մինչև մէկ ու կէս կոպէկով։

Տարօրինակ տեսարան է ներկայացնում ճապոնական լրագրի մի տպարան։ Ահագին աղմուկ և ժխոր անպակաս է գրաշարատնում։ Եւ այդ նրա համար, որ ճապոնական այբուբենը բաղկացած է, երեւակայեցէք, մօտ տասը հազար—այո, 10,000 տառերից։ Ճապոնական ամեն մէկ գրաշարը ունի իր տրամադրութեան տակ բազմաթիւ օգնական—աշակերտներ, որոնք այս ու այն կողմ են վազում գրաշարի կողմից պահանջված տառերը գտնելու և բերելու համար։ Այդ աշակերտներից իւրաքանչիւրը սովորութիւն ունի իր քթի տակից մրմռալու իր փնտռած տառերը։ Ահա ինչու համար ճապոնական տպարանները նմանում են փեթակների։ Ճապոնացիները այժմ աշխատում են ընդունել լատինական տառերը, խոյս տալու համար այդ ահագին անպատեհութիւնից։

Զաւէն

նա համալսարանում. Պետերբուրգի սարսափելի սառնամանիքներին, երբ մարդիկ աշխատում էին որքան կարելի է շատ և տաք շորեր հագնել չը սառչելու համար, նա շրջում էր առանց վերարկուի, մի բարակ համազգեստով, ճաշում էր ամենահասարակ ճաշարանում և ապրում էր մի սենեակում, որ ամեն բան կարելի էր անուանել, միայն ոչ մարդկային բնակարան: Ցերեկները նա պարապում էր համալսարանում, դասերն էր պատրաստում, իսկ գիշերները չնչին վարձով զանազան արտագրութիւններ էր անում: Ցուրտը, անբաւարար սնունդը և չարքաշ աշխատանքը երեք տարվայ ընթացքում դրել էին նրա ճակատին իրանց դրոշմը: Նախկին թարմ, առողջ երիտասարդը այժմ նիհարել, ոսկոր էր դարձել, բայց նա չէր էլ մտածում դրա մասին, ուրախ էր, որ մի տարի է մնացել աւարտելու և ինչ՞ր չէր երազում...

Բայց „человѣкъ предполагаетъ, а Богъ располагаетъ„.

Ձմեռային մի ցուրտ օր նա նամակ է ստանում իր բարերարից, որ «կրիզիսի» պատճառով այլ ևս անկարող է վճարել նրա թոշակը,—ամիսը 25 րուբլին... Մի քանի օրից յետոյ էլ «բարերարը» եկաւ Պետերբուրգ և նա գնաց նրա մօտ, խնդրեց, աղաչեց,—բայց բոլորը իզուր. «բարերարը» անդրդուելի էր:

Ջքացան նրա վարդագոյն յոյսերը, սապօնի բշտիկների պէս օդը ցնդեցին նրա երազները...

Էլ ի՞նչ էր մնում նրան անելու, եթէ ոչ վերջ տալ իր կեանքին և ազատվել այս աշխարհի դառն ցաւերից:

Եւ ձմեռային մի ցուրտ գիշեր, երբ արարած աշխարհը վախենում էր տնից դուրս գալու, որպէս զի Պետերբուրգի փողոցներում բուք ու բորանից չը սառչի, չը մնայ, նա դուրս եկաւ իր խղճուկ բնակարանից, դիմեց դէպի գետը, բարձրացաւ կամուրջներից մէկի վրա և իրան նետեց ջուրը...

Սակայն սառցապատ Նեւայի ջրերն էլ չը հիւրընկալեցին նրան իրանց ծոցում յաւիտենական հանգիստ տալու համար. գտնվեցան «բարի մարդիկ», որոնք ազատեցին նրան գետի յորձանքից և դուրս բերին ափը: Բայց... հիւսիսային սոսկալի սառնամանիքը և Նեւայի սառը ջրերը անդամալուծել էին նրան:—Խեղճը ձալին ցնորված էր...

Եւ այժմ գլխիկոր, հին, պատառոտված համազգեստը հագին, մտամոլոր շրջում է նա Բագուի փողոցներում...

«Բարի մարդիկ» խղճում են նրան,—մի կտոր հաց, մի գլուխ դնելու անկիւն շնորհում...

Վ. Թումանեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, փետրվարի 23-ին

Կարդալով «Մշակ»-ի № 33-ում պ. Բաքուրեանցի նամակը դերասան Աղայեանի 25-ամեակի առիթով՝ ես, իբրեւ գործին տեղեակ մարդ, մնացի զարմացած, թէ ինչպէս կարելի է մի գործի մասին հաստատ տեղեկութիւն չունենալով՝ մեղադրել աջ ու ձախ, առանց որ եւ է փաստի հիմնականութեան: Թողնելով դրամատիկական ընկերութեան վարչութեանը պաշտօնական պատասխանը, ես շտապում եմ պարզել իմ կողմից հետեւեալը:

Պ. Աղայեանը վարձված է եղել 50 ր. ամսական ռոճիկով, առանց որ եւ է բենեֆիսի կամ յոբելեանի կատարման: Բայց սէզօնի ընթացքում՝ լրացած լինելով իր 25-ամեակը, պ. Աղայեանը շատ անգամ բժիշկի միջոցով դիմել ու աղերսել է վարչութեանը գոնէ մի բենեֆիս տալ իրան: Վարչութիւնը՝ դիցանելով նրա չքաւորութեանը՝ համաձայնվեց այդ բենեֆիսին, տալով նրան առաջնակարգ դերասաններին միայն յատուկ իրաւունքը: Բայց որպէս զի որ եւ է թանով վարչութիւնը արդարացնէ իր այդ քայլը հասարակութեան առաջ «Բենեֆիս 25-ամեակի առիթով» անունը դրեց: Բաց արէք «Մշակ»-ի № 9 կամ 10-ը եւ տեսէք այդ առիթով եղած յայտարարութիւնը:

Ի՞նչ հիման վրա պ. Նամակագիրը թեթեւ խղճով անդում է, որ վարչութիւնը «չոքել է պ. Աղայեանի վզին եւ կորզել նրա ընտանիքից 300 ր.» եւ այլն... վարչութեան ծախքը իւրաքանչիւր ներկայացման համար 690 ռուբլի էր: 300 ր. ծախք է առնում վարչութիւնը միայն բենեֆիցիանտներից—կիսելով մնացած արդիւնքը, մի բան, որ կատարվեց եւ պ. Աղայեանի վերաբերութեամբ: Լաւ չէ լսել միայն հետաքրքրվող կողմերից մէկին եւ «հայհոյել» միւսին իբր կեղեքող: Դա ամենաքիչը՝ գոնէ անքաղաքավարութիւն է:

Իշխ. Մ. Թումանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ խնդրում են տպել հետեւեալ հաշիւը «Ջրի և էժանագին ճաշարանների ընկերութեան» երեկոյթի մասին, որ տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի ժողովարանում ամսիս 7-ին: Մուտք. տոմսակների վաճառումից (մարկաների արժէքը դուրս գալուց յետոյ) 1502 ր. 80 կ., բուֆէտից, ծաղիկներից և պօստից 838 ր., պրէմեաներից 448 ր., 40 կ.: Ելք. ժողովարանին, երաժշտութեան և ծառաներին 245 ր., թատրոնական բալէտային խմբին 132 ր., երաժշտական խմբերին 100 ր., բուֆէտ, շամպանեա և ծաղիկներին—62 ր. 30 կ., մանր ծախք 56 ր. 15 կ., զուտ հասոյթ 2193 ր. 95 կ., վճարված է Կարմիր Խաչին 438 ր. 78 կ., մնացորդ 1755 ր. 17 կոպէկ:

—

Ստացանք Ա. Ահարոնեանի «Իտալիայում» գիրքը, որը պարունակում է իր մէջ այն յօդուածների շարքը, որոնք լոյս տեսան «Մշակ» լրագրում նոյն վերնագրով: Գրքոյկի մէջ զետեղված են քսան և ինն գեղեցիկ պատկերներ, որոնք ներկայացնում են Իտալիայի զանազան տեղերը, արձանները և շինութիւնները: Պատկերները պատրաստված են արտասահմանում: Տպագրութիւնը մաքուր է, հաստ թղթի վրա և շատ լաւ տպաւորութիւն է թողնում: Կարելի է ցաւել, որ գիրքը ազատ չէ մնացել սրբագրական սխալներից: Գիրքը պարունակում է 330 երես և արժէ 1 ր. 50 կոպէկ:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Մոսկվայի պատմական թանգարանի գրադարանի մէջ հիմնվում է մի առանձին թանգարան կոմս Լ. Ն. Տօլստոի անունով: Հռչակաւոր գրողի ամուսինը խոստացել է նոր մուզէումի հիմնադիրներին իր օժանդակութիւնը՝ մատակարարելով նրանց կոմսի կեանքին, գործունէութեանը և գրուածքներին վերաբերեալ իրեր ու անհրաժեշտ պարագաներ: Քիչ մահկանացուներ կարողանում են արժանանալ իրանց աչքերով իրանց անմահանալը տեսնելու:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ կառավարութիւնն արդէն սկսել է դադարեցնել մի քանի երկաթուղային նոր գծերի կառուցումը: Այդպէս՝ Պետերբուրգից Պետրոզավօդսկ շինվող գիծը կանգ է առել: Մի քանի նոր գծերի ծրագիրներ, որոնք պէտք է մտնէին այս տարվայ բիւջէտի մէջ՝ բոլորովին հանված են նախահաշւից:

—

Կիրակի, փետրվարի 22-ին, Հաւլաբարի Արաքսեանի թատրոնում խաղացին Շիրվանզադէի «Եւգինէ» պիէսը: Օրիորդ Միթարեան և պ. Ամօ-Խարազեան աջող տարան իրանց դերերը: Մնացած դերակատարներն էլ բաւարար էին: Թատրոնի դահլիճը դատարկ էր:

—

Մոսկվայի ադանդաւորները նուիրել են վիրաւոր և հիւանդ զինուորների օգտին 28,000 ր.: Մտադիր են նուիրել 10,000 ր. էլ նաւատօրմի համար:

—

Թիֆլիսի քաղաքային առաջին ապաստարանի կառավարչի զեկուցումից երեւում է, որ յունվար ամսում ապաստարանում գիշերել են 4026 հոգի, որոնցից տղամարդիկ եղել են 3903 հոգի, իսկ կանայք 123: Ազգութիւններից՝ ռուսներ յաճախել են 1938 հոգի (1847 տղ. 91 կին) հայեր՝ 1148 (1147 տղ. 1 հատ 103 տարեկան կին), վրացիներ՝ 663 հոգի (632 տղ. 31 կին), թուրքեր 31 տղ., գերմանացիներ՝ 84 տղ., լեհեր՝ 89 տղ., զանազան ազգութիւններ՝ 73 տղ.: Յաճախորդների ամենամեծ թիւը կազմում են մշակները (1680 հոգի), յետոյ գործելու անընդունակներ՝ (443 հոգի) և ապա տան ծառայողներ (405 հոգի):

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը, կամենալով մտցնել իր շէնութեան մէջ էլէքտրական լուսաւորութիւն, առաջարկում է առևտրական «Պօլակ և Ընկ.» տանը, համաձայն նրա հետ ունեցած պայմանագրի՝ մտցնել լուսաւորութիւնը: Ներկայ առաջարկութեամբ քաղաքային վարչութիւնը մտցնում է փոփոխութիւն իր և առևտրական տան միջև ունեցած պայմանի մէջ, որը ըստ քաղաքային վարչութեան շատ ձեռնտու պիտի լինի ընկերութեան համար:

—

Պ. դօկտօրանտ Կասպերովիչը, ոգևորված Թիֆլիսում ունեցած իր դասախօսութեան մեծ աջողութեամբ (sic), գնացել էր Քութայիս սիմվօլիզմի մասին նոյն դասախօսութիւնը կրկնելու: Այժմ «Нов. Об.»-ին հաղորդում են, որ Քութայիսում նա հազիւ կարողացել է 40 րուբլու տոմսակ ծախել և ստիպված, չէ կարդացել իր դասախօսութիւնը: Մի անգամ խաբվել՝ յատուկ է մարդուն, իսկ երկրորդ անգամ նոյն բանում խաբվելը յիմարութիւն կը լինէր:

—

ԴԵՐԲԵՆԴԻՑ մեզ գրում են. «Բարեկենդանի օրերը տեղիս հայ հասարակութիւնը անցկացրեց շատ ուրախ. այդ բանին աւելի նպաստեցին մի քանի հայերէն ներկայացումները, որոնք տրվում էին տեղիս հայ թատերասէրների ձեռներէցութեամբ, և մի քանի ռուսերէն ներկայացումներ, որոնց տալիս էր ռուսաց դրամատիքական խումբը Պետերբուրգի արքունական թատրոնի դերասան Պետիպայի մասնակցութեամբ: Հայ թատերասէրները մէկ ամսվայ ընթացքում տուին երեք ներկայացում. առաջին անգամ խաղացին «Ղարաբաղի Աստղագէտը» և «Կրութ-Կրութ» վօդեվիլը, յետոյ «Ջոհի փոխարէն Ջոհ» և «Պաշտօնս է խմփալ» վօդեվիլը և վերջին անգամ «Արշակ II-ը»: Ռուսաց դրամատիկական խումբը տուեց երեք ներկայացում: Խաղացին «Նապօլէօնի մահը», «Գուվերնեօր» և Մ. Գօրկիի „На-Днѣ“ դրամաները, որոնց մէջ դերասան Պետիպան աչքի էր ընկնում պատասխանատու դերերում իր շնորհալի խաղով»:

—

ՕՐԴՈՒԲԱԴԻՑ (Նախիջևանի գաւառ) մեզ գրում են. «Մի քանի տաք օրեր անելուց յետոյ, ցրտերը նորից կրկնվում են. ցորենի պուդը ծախվում է 1 ր. 40 կ., ոչխարի միսը 18 կոպէկով: Ազգաբնակութեան թուրք մասը աղքատութեան մէջ է. սովորական պարտք անելը ցորենով կամ մթերքով սկսվել է. օրինակ ցորենի պուդը վերցնում են (հայերից) երկու րուբլի, որը պիտի վճարեն ամառը: Թուրքերի գրեթէ 80% յունվարից սկսած պարտք է վերցնում և զարմանալի չէ, երբ նրանք յարմար րօպէին գողութեան են դիմում: Այս աղքատութեան պատճառը երկրիս հողի բչութիւնն է և աշխատանքի պակասութիւնը: Ձեռքերը շատ են, իսկ աշխատանք ստեղծելը անհնարին է. մնում է ցուպը ձեռքը անել հայերի նման: Այս աղքատութիւնը տասնեակ տարի է որ կայ, բայց թուրքը լաւ է համարում ձմեռը սոված կամ գարեխառն հացով կերակրվել, գողութիւն անել, քան պանդխտութեան դիմել»:

—

ԼՈՒԳԱՆՍԿԻՑ մեզ գրում են. «Նոր-Նախիջևանի և Բեսսարաբիայի թեմակալ առաջնորդի հեռագրի համաձայն, ամսիս 14-ին Լուգանսկի հայոց աղօթատան մէջ հանդիսաւոր պատարագից յետոյ կատարվեց ծնկաչոք մաղթանք Ռուսաստանի Օգոստափառ Կայսրի երկարակեցութեան համար: Պատարագիչ քահանան դիւրըմբռնելի և իմաստալի քարոզ խօսեց: Մաղթանքին ներկայ էր Լուգանսկի պ. քաղաքագլուխը, որին քահանան յանձնեց 1771 թւին հայոց Սիմէօն կաթողիկոսի շարադրած մաղթանքի ռուսերէն թարգմանութիւնը: Պատարագից յետոյ սկսվեց հանգանակութիւն յօգուտ «Կարմիր Խաչի» ընկերութեան: Հաւաքվեց 300 րուբլի»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ռուսաստանի եւ Եապօնիայի զինւորական եւ ծովային վիճակը: Կոմս ֆօն-Ցէպպէլին, Բեռլինի զինուորական ակադէմիայի նախկին պրօֆէսոր, որը շատ լաւ ծանօթ է Հեռաւոր Արևելքի գործերի հետ, նորերս կարդաց մի շատ հետաքրքիր դասախօսութիւն Ռուսաստանի և Եապօնիայի ցամաքային և ծովային ոյժերի մասին Հեռաւոր-Արևելքում: Դասախօսը մինչև վերջը թոյլ չը տուեց իրան որ և է զուշակութիւն անել մենամարտի ելքի մասին և վերաբերվեց խնդրին ամենայն անաչառութեամբ: Նա բացատրեց առաջ ռուսաց ասիական քաղաքականութեան պատմական տեսութիւնը, ապա տուեց Մանջուրիայի, Պօրտ-Արտուրի և Վլադիվօստօկի նկարագրութիւնը: Զեկուցանողը չէ հաւատում, որ եապօնացիները փորձեն զօրք ափ իջեցնել Պօնիէտի ծոցում. նրանք այնտեղ ոչ մի բան չունեն անելու. ճիշդ է, նրանք կարող են իրանց ոյժերը ուղղել Վլադիվօստօկի կողմը, գրաւել այդ կարեւոր դիրքը կամ քանդել այն, բայց եապօնացիների համար աւելի կարևոր է գրաւել արեւելա-չինական երկաթուղու վերջնակէտը՝ Պօրտ-Արտուրը: «Պօրտ-Արտուրի առումը, ասաց նա, առաջ կը բերի եապօնացիների անմիջական շփումն չինացիների հետ և բացի դրանից, անհուն տպաւորութիւն կը գործէ դեղին ցեղի վրա»:

Դասախօսի կարծիքով, Կորէան անելանելի դժուարութիւններ է ներկայացնում զինուորական խոշոր ոյժերի կենտրօնացման համար. թէ այդ և թէ այն պատճառով, որ ճանապարհները շատ վատ են, եապօնական զօրքը շուտով չէ կարող հասնել Եալու գետին, որ Կորէայի և Մանջուրիայի սահմանն է կազմում: Միւս կողմից, Ռուսաստանն ևս անկարող է շուտով կենտրօնացնել Սիբիրում և Մանջուրիայում հարկաւոր ոյժերը, ուստի անկարելի է սպասել վճռական հարուածների մօտ ապագայում: Արևելեան-չինական կամ սիբիրեան երկաթուղու մի մասի փչանալուն և քանդվելուն, եթէ այդ պատահի, չը պէտք է չափազանցրած նշանակութիւն տալ, որովհետև ռուսներն ունեն չորս երկաթուղային պահակախումբ, որոնք կարող են շատ կարճ միջոցում նորոգել և ուղղել փչացրված մասերը: Ցամենայն դէպս, շատ «հետաքրքիր երկաթուղային պատերազմ» պէտք է տեղի ունենայ: Ներկայումս Եապօնիայի վիճակը աւելի լաւ է, որովհետև նա ազատ շարժումն ունի ծովի վրա և նա աւելի մօտ է պատերազմական բեմին: Ռուսաստանը մայիսի սկզբից կամ ապրիլի վերջից առաջ չէ կարող ունենալ իր գլխաւոր ոյժերը նշանակված տեղերում, ուստի մեծ սխալ կը լինէր Ռուսաստանի կողմից ձեռնարկել պատերազմական մեծ գործողութիւններ մինչև այդ րօպէն, չը վախենալով պարտութիւնից: Եւ գեներալ Կուրօպատկինը այնքան խելօք մարդ է, որ կը սպասէ և ներգործական ոչ մի գործողութիւն չի սկսի, մինչև պատերազմի բեմի վրա չը կենտրօնացնէ գերազանց ոյժեր: Գալով այն հարցին, թէ առհասարակ կարո՞ղ է եապօնական զօրքը չափվել եւրօպական զօրքի հետ, այդ ապագան ցոյց կը տայ: Ցամենայն դէպս, վերջացրեց դասախօսը, երկու պատերազմող կողմերն ևս երկար և ծանր կերպով պէտք է պատերազմեն, մինչև կը վճռվի նրանց մէկի բախտը:

Եապօնօ-կորէական դաշնագիրը: Վիէննայի «Neue Freie Presse» թերթը ապացուցանում է, թէ այն դաշնագիրը, որ կորէական կայսրը կնքեց կամ հարկադրվեց կնքել Եապօնիայի հետ, անակնկալ բան չէր եւրօպական կառավարութիւնների համար: Արդէն ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր կոմս Լամզդորֆ իր շրջաբերականի մէջ նախատեսել էր այդ բանը, որովհետև այնտեղ յիշված էր, թէ Կորէան ազատ չէ իր գործողութիւնների մէջ, ուստի և այդ գործողութիւնները չեն կարող օրինական ոյժ ունենալ: Համաձայնվելով Ռուսաստանի այդ յայտարարութեան հետ, Պարիզի դեկավար շրջանները քաղաքական որ և է նշանակութիւն չեն տալիս Կորէայի և Եապօնիայի կնքած դաշնագրին, իսկ պատերազմական նշանակութիւն նա չէ կարող ունենալ այն պատճառով, որ ոչ մի բան նա չէ փոխում կռւող կողմերի պատերազմական ոյժերի մէջ: Ինչ վերաբերում է խնդրի քաղաքական կողմին, թէ Պարիզի և թէ եւրօպական այլ կաբինէտները այն կարծիքի են, որ եապօնակորէական դաշնակցութիւնը, չունենալով նիւթական որ և է նշանակութիւն, Կորէայի անզօրութեան պատճառով, չէ կարող նկատողութեան առնվել և բարոյական տեսակէտից:

ՆԱՄԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԻՑ

(Թռուցիկ տպաւորութիւններ)

—

Ալեքսանդրիա, յունվարի 20-ին

Փարաօնների պատմական երկիր Եգիպտոսը առաջին անգամ այցելողի վրա մահմեդական երկրի տպաւորութիւն չէ թողնում: Հէնց Ալէքսանդրիայի նաւահանգստից ներս մտնելիս՝ նկատվում է եւրօպական կարգ—կանոն, եռուն ու շարժուն կեանք: Գործարանների բարձր ծխնելոյզներից բարձրացած ծուխն ու մուխը, շոգեկառքերի և շոգենաւերի սուր սլոցները, կառքերի անիւների թաւալումից առաջացած աղմուկները, շոգեմեքենաների ֆշոցը, էլէկտրական տրամվայների և երթևեկող հազարաւոր մարդկանց ժխորը միմեանց խառնված, այցելողի աչքի առաջ պարզում են վաճառաշահ, հարուստ և կենտրօն՝ եւրօպական մի քաղաքի բոլոր հրապոյրները:

Ընդարձակ և մեծատարած մաքսատան շէնքում վերջին ծայր մաքրութիւն և կարգ ու կանոն է տիրում. շատ մաքուր հագնված պաշտօնեաներ ամենաքաղաքավարի կերպով քննում են ճանապարհորդների իրերը. այս քննութիւնը լինում է միմիայն աֆիօնի կամ հաշիշի համար, որոնց Եգիպտոս մուտքը խստիւ արգելված է, թէև կօնտրբանդներ պակաս չեն:

Կառավարական բոլոր պաշտօնեաները և մագազիններում ծառայողները, մինչև իսկ կառապանները և բեռնակիրները, մեծ մասամբ գիտեն եւրօպական մի քանի լեզուներ, գլխաւորաբար իտալերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն և յունարէն:

Մաքսատնից հեռանալով՝ երբ որ մտնում ես քաղաք, առաջդ պարզվում են լայն, մաքուր փողոցներ և հոյակապ ու հսկայ շէնքեր: Ա-

լէքսանդրիայում, մասնաւոր և սեփական, առանձին տուներ շատ հազուադէպ են, մանաւանդ քրիստոնեաներ բնակւող թաղերում. շատ հարուստներ չունեն իրանց մասնաւոր տները, նոյն իսկ վարձու համար էլ չը կան առանձին տներ, այլ առհասարակ ապրում են 4—5 յարկից բաղկացած հոյակապ և վիթխարի շէնքերի մի որ և է յարկաբաժիններում (appartement), 100—300 ոսկի տարեկան վարձով:

Գլխաւոր փողոցները և հրապարակները ասֆալտով են ծածկված, իսկ երկրորդական փողոցները խոշոր քարերով, որոնց իւրաքանչիւրը արժէ 5 րուբլի: Քաղաքը հետզհետէ մեծանում և ընդարձակվում է, շարունակ նորանոր հսկայ շէնքեր են կառուցվում և տակաւին բնակարանների մեծ պահանջ կայ, ամեն տարի տասնեակ հազարներով ազգաբնակութիւնը աւելանում է, գլխաւորաբար Իտալիայից, Յունաստանից և Սուրիայից եկած գաղթականներով:

Փողոցում անցնելիս առաջին անգամ աչքի են ընկնում սպիտակ ձեռնոցներով և շատ մաքուր հագնված ոստիկանները: Իւրաքանչիւր փողոցի անկիւնում և մէջտեղ մի ոստիկան կանգնած՝ աչալուրջ հսկում է կարգապահութեան, կառքերի և մանրավաճառների անցուդարձի վրա, որոնք երբեք իրաւունք չունեն փողոցներում կանգ առնել յաճախորդ որոնելու նպատակով, այլ պարտաւոր են որոշված տեղերում կարգով շարվել և սպասել. ամենափոքր զանցառութիւն անողին ոստիկանը խիկոյն նկատողութիւն է անում և արձանագրում է իր ձեռքում բռնած տետրակում՝ կառքի թիւը, հետևեալ օրն իսկ տուգանքի ենթարկելու համար: Փոխադարձաբար, զանցառու գտնվող կամ իր պարտականութեան մէջ թերացող ոստիկանը խիկոյն պատժվում է:

Էլեկտրական տրամվայները, յաճախ զուգահեռ գծերով, բոլոր թաղերը միմեանց կապելով և ամբողջ քաղաքում շրջան անելով, առաւօտեայ ժամը 4-ից մինչև գիշերվայ ժամը 12-ը շարունակ անցուդարձ են անում: Վարձքը շատ էժան է: Ընկերութեան ակցիաները երկու տարի առաջ 30 ֆրանկ են եղել, իսկ այժմ 150 ֆրանկի են բարձրացել:

Սրընթաց շոգեկառքը 3 ժամվայ ընթացքում սլանում է դէպի Կահիրէ, օրական 3—4 գնացքներով:

Պոստային վարչութիւնն էլ շատ կանոնաւոր է, իւրաքանչիւր փողոցի մէջ տեղերում և անկիւններում զետեղված են պոստարկղներ, քաղաքային, ներքին գաւառների և արտասահմանեան պոստի նամակներ գցելու համար: Պոստատան ցրվիչները ընդհանրապէս պարտաւոր չեն, և արդէն հնարաւոր էլ չէ, յարկաբաժիններ բարձրանալ և նամակներ յանձնել, այս պատճառով վիթխարի շէնքերի յարկաբաժիններում բնակվող վարձակալները պարտաւոր են շէնքի մուտքի պատերի վրա իրանց անունը կրող մի տուփ կախել, որի մէջ ցրվիչը գցում է թերթ, նամակ, և այլն: Ցրվիչների մի մասը հեծանիւով ման է գալիս:

4—5 փառաւոր և շքեղ թատրոններ կան, որտեղ ամեն գիշեր ներկայացումներ, մանաւանդ աւելի յաճախ օպերաներ են տեղի ունենում, իտալական կամ ֆրանսիական առաջնակարգ խմբերի կողմից:

Տասնեակ հոյակապ և ճոխ պանդոկներ կան, որտեղ յաճախ տուրիստների բազմութեան պատճառով, տրամադրելի սենեակներ չեն գտնվում. մեծ պանդոկները ունեն իրանց մեծ ու երկայն մասնաւոր կառքերը, որոնց միջոցով նաւահանգստից պանդոկ են փոխադրում ճանապարհորդներին և նրանց իրեղէնները:

Ամեն ազգ ունի իր առանձին ազգային դպրոցը, յաճախ փառաւոր դպրոցական շէնքերով: Այս դպրոցներից մի քանիսը իրանց մասնաւոր կառքերն ունեն, որոնց միջոցով աշակերտներին տնից դպրոց և դպրոցից տուն են փոխադրում:

Կէսօրից յետոյ մինչև ժամը 3 կամ 4 գրեթէ բոլոր մագազինները և պաշտօնատները փակվում են և փողոցներում, համարեա թէ մարդ չէ լինում: Գիշերները բոլոր մագազինները, պանդոկները, թատրոնները, մեծ շէնքերը և բոլոր փողոցները մինչև իսկ ամենայետ ընկած փողոցները լուսաւորված են էլէքտրական լոյսով կամ օդային գազով:

Փողոցները թաղապետութեան կողմից առաւօտ վաղ և կէսօրվայ դադարին աւելվում և մաքրվում են. բացի այդ, մասնաւոր աւելողներ միշտ հսկում են փողոցների մաքրութեան վրա, և եթէ կենդանիների աղտոտութիւններ տեսնում են, իսկոյն հաւաքում են, ... փոշի բարձրանալու: Բնակիչները իրաւունք չունին փողոց թափել որ և է աղտեղութիւն կամ աւելորդ բան, այլ պարտաւոր են հաւաքել. թաղապետութեան կողմից ամեն առաւօտ մի կառք է գալիս և վերցնելով փոխադրում է ծով, ամսական 20 կոպէկի փոխարէն: Եթէ հարկ լինի մի որ և իցէ բան, օրինակ գորգ, վարագոյր, և այլն, թօթվել, փոշուց մաքրել միայն առաւօտ վաղ կարելի է, հակառակ վարվողները տուգանքի են ենթարկվում:

Քաղաքը խմելու ջուր չունի. մի անգլիական ընկերութիւն Նեղոսի ջուրը քաղաք է փոխադրած և իւրաքանչիւր տնից 3-ից 6 անգլիական ոսկի ստանալով՝ առատ ջուր է տալիս. սահմանափակում չը կայ: Նեղոսի ջուրը ընկերութեան ջրամբարներում զտվելուց (filtrée) յետոյ քաղաք է մտնում. ազգաբնակչութեան մեծ մասը հողէ ամաններից անցկացնելով նորից է զտում, իսկ հարուստ ընտանիքները մասնաւոր զտիչ գործիքներ են գործածում:

Վաճառականական տեսակէտից Ալէքսանդրիա Եգիպտոսի դուռն է համարվում. ապրանքների մեծ մասը այստեղից է փոխադրվում թէ ներս և թէ արտասահման: Գլխաւոր բերքերն են բամբակ, բրինձ և աֆիոն:

Բացի եգիպտական և անգլիական զանազան դրամատներից, մասնաճիւղեր հաստատած են նաև Օտտոմանեան բանկը և Կրէդի Լիօնէն, որոնք մեծ գործեր են տեսնում:

Ալէքսանդրիայում մեծ գաղութներ են հաստատած յոյները, իտալացիները և սուրիացիները, որոնք մեծ դիրքեր են գրաւած և առևտրական հրապարակին տիրած: Յոյները ունեն այստեղ պատրիարքական մի աթոռ, որը համարվում է ամենահինը, նախաթոռը: Պաշտօնական լեզուն թէև արաբերէնն է, բայց հաւասարապէս գործ են ածում յունարէնը, իտալերէնը, ֆրանսերէնը և անգլերէնը:

Ալէքսանդրիայի կլիման տանելի է, ձմեռը մեղմ է և համապատասխանում է բարեխառն կլիմաների գարնան կամ աշնանային եղանակին, բնաւ ձիւն չէ գալիս, միայն անձրևում է. իսկ ամառը, ինչպէս պատմում են, շոգը այնքան էլ անտանելի չէ, միայն օգոստոս ամսից մինչև հոկտեմբեր մի քիչ աւելի խոնաւ է լինում: Ալէքսանդրիան Եգիպտոսի ամարանոցն է, խէդիվը և հարուստները ամառվայ ամիսներին Կահիրէից Ալէքսանդրիա են տեղափոխվում: Պարտէզները միշտ կանաչ և ծաղկազարդ են լինում:

Հայերի մասին առանձին մի յօդուած կը նուիրենք:

Դօկ. Կ. Փաշայեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Եւրոպական և ամերիկական լրագիրները շարունակում են պնդել, որ Աւստրիան պատրաստութիւններ է տեսնում ներգործական կերպով միջամտել Բալկանեան գործերում: «Morgen Post» լրագիրը ևս հրատարակել է մի հեռագիր Վիէննայից, որի մէջ ասված է, թէ աւստրիական արտաքին գործերի մինիստրութիւնից բղխած մի լուրի համաձայն, աւստրիական զօրքի զէնքի կանչվելու մասին կարգադրութիւններ են լինում: Հռոմից եկած տեղեկութիւններն ևս հաստատում են այդ լուրը: Եապօնական դեսպանը Բերլինում, կոմս Լանցա, յայտնել է իբր թէ կոմս Բիւլօվին, որ եթէ Աւստրիան իրողապէս միջամտութիւն կը գործէ Բալկանեան թերակղզու գործերում, այն ժամանակ Իտալիան ևս չէ կարող զսպել իրան և չը միջամտել նոյնպէս:

—Մենք հաղորդեցինք, թէ վերջերս ինչ սարսափ էր տիրում Պարիզի բօրսայի վրա: Այդ սարսափը քիչ-քիչ դադարեց և այժմ մամուլը զբաղված է այն հարցով, թէ ինչն էր այդ հսկայական սարսափի պատճառը: Հակակղերական շրջաններում հաւատացնում են, որ սարսափի առաջին զարկը տուեցին կրօնական միաբանութիւնները, որոնք շտապեցին ծախել իրանց բէնտաները և դրանով կուրսը շատ վայր գցեցին: Սակայն սարսափը առաջ եկաւ այն աղմկայոյզ լուրերի պատճառով, որ սպեկուլեանտները տարածեցին, թէ իբր Սպանիան զէնքի է կանչել իր նաւատորմը, թէ անգլիական նաւատորմը հրաման է ստացել դիմել դէպի Լամանշ և Միջերկրական ծովը, թէ Ռուսաստանի և Միացեալ-Նահանգների մէջ ծագել է ընդհարումն:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

21 փետրվարի

ՇՏՈՒՏԳԱՐՏ: Դքսուհի Վէրա Կոնստանտինօվնայի հովանաւորութեան տակ կազմված է կօմիտէտ դրամական նուիրատւութիւնների համար ի նպաստ վիրաւորված և հիւանդացած զինուորների ռուս-եապօնական պատերազմի ժամանակ:

ԼՕՆԴՕՆ: («Րէյտ. գործ.»): Չարլզ Գարդինժ դեսպան է նշանակված Պետերբուրգում:

ԲԵՐԼԻՆ: Վիէննայից լրագիրներին հաղորդում են, թէ ճիշտ չէ դուրս գալիս այն տեղեկութիւնը, որ իբր թէ Ֆրանց-Յօվսէփ կայսրի այցելութիւնը Լօնդօն յետաձգված է ներկայ պատերազմական դէպքերի պատճառով: Կայսրը Լօնդօն կուղևորվի մայիսին:

ՄՕՍԿՎԱ: Նահանգական զէմստվօն վճռեց մի քանի բժշկական և մատակարարութեան կէտեր հիմնել զօրքերի տեղափոխութեան գծի վրա. այդ կազմակերպութեանը միացան և ուրիշ նահանգների զէմստվօները:

ՊԱՐԻԶ: Դատարանը վճռեց ընդունել Դրէյֆուսի միջնորդութիւնը գործի վերաքննութեան վերաբերմամբ և լրացուցիչ քննութիւն կատարել, որ ինքն դատարանը կանէ:

ԲԵՐԼԻՆ: Շանգհայից ստացած տեղեկութիւնների համեմատ, եապօնական արշաւանք կատարող երկրորդ զօրաբաժինը գտնվում է ճանապարհի վրա դէպի արևելեան Կորէյա: Ափ իջնելը երևի տեղի կունենայ Ֆուզանում:

ՍԷՈՒԼ: Կորէյական կայսրը, եապօնական դեսպանի դրդմամբ, չի յապաղի հրովարտակ հրատարակել, որով Եօնամպօն, Ի-Ջժուի նման, կը հրատարակվի բացված օտար առևտրի համար:

ՇԱՆԳՀԱՅ: Փետրվարի 20-ին Նագասակիի և Ֆուզանի միջև, Ցուսիմա կղզու բարձրութեան վրա երևում էր եապօնական փոխադրող նաւերի մեծ նաւատորմ: Փոխադրվող զօրքերը երևի եապօնացիների գրաւած Պորտ Լազարեվի համար են նշանակված:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: «Օրէնքների ժողովածուի» գործերի շարքում, որոնց թոյլտւութեան կարգը փոփոխելու համար տեղի ունեցաւ Բարձրագոյն բարեհաճութիւն 1903 թւի դեկտեմբերի 10-ին, ասված է, ի միջի այլոց, որ տեղական պարբերական հրատարակութիւնների հրատարակիչների և խմբագիրների յանկարծակի բացակայութեան դէպքում, նահանգապետի իշխանութեանն է թողնվում թոյլատրել, որ մէկ ուրիշ բարեմիտ անձն ժամանակաւորապէս ստորագրէ այդ հրատարակութիւնները հրատարակչի կամ խմբագրի փոխանակ, որոնց մասին կը միջնորդեն հրատարակութիւնների սեփականատէրերը:

ՀԱՆՆՕՎԷՐ: Կոմս Վալդերզէէ վախճանվեց:

22 փետրվարի

ԼԻՍՍԱԲՕՆ: Հիմքից զուրկ է այն տեղեկութիւնը, թէ Պօրտուգալիան մօբիլազացիա է կատարելու:

ՏՕԿԻՕ: Պարլամէնտի նստաշրջանը բացվում է մարտի 5-ին և կը տևի 10 օր: Ժողովրդական ներկայացուցիչներից կը պահանջեն նոր կրէդիտներ յատկացնել պատերազմ վարելու համար: Նստաշրջանը վերջանալուց յետոյ միկադօն կուղևորվի Կիօտօ:

ՍՕՖԻԱ: (Դիմադրական շրջաններից): Բուլղարական կառավարութիւնը հրաւիրեց պետութիւններին բանակցութիւններ սկսել նոր առևտրական դաշնագիր կապելու վերաբերմամբ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Հեռաւոր Արևելքից փետրվարի 21-ին պաշտօնական տեղեկութիւններ չեն ստացված:—Բարձրագոյն հրամանով խկական ծառայութեան են կանչված Ծաղաղ ովկիանոսի նաւահանգիստներում նաւատորմի պահեստի զօրքի օֆիցէրները և զինուորները Ուֆիմի և Պէրմի նահանգների այն գաւառներից, որոնցից պահեստի նաւատորմի զինուորականները չեն կանչված, նոյնպէս և Ուֆիմի ամբողջ նահանգից:

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ: (Յատուկ): Կամաւոր-«դրուժիննիկները» զինաւորված են գանձարանի հաշւով: Նրանց համար կազմված են մանրամասն կանոններ: Քաղաքներում ցանկացողների թիւը շատ նշանաւոր է: Գիւղերում ազգաբնակութիւնը նշանակում է մէկ մէկ մարդ երկու ծուխից: Դրուժինները բաժանված են հարիւրեակների և յիսնեակների վրա. համազգեստը կամաւոր է, սեփական, նոյնպէս և ապրուստը. գլխարկների վրա ունեն օպօլչէնական խաչեր: Գործողութեան ժամանակ, նոյնպէս իրանց դրուժինայի շրջանից դուրս ուղարկելու ժամանակ դրուժիննիկը ստանում է իր և իր ընտանիքի համար գանձարանից ամսական, նոյնպէս և ձիու ֆուրաժ և ձի: Կամաւոր նաւատորմի «Եկատերինօսլավ» շոգենաւը պէտք է դուրս գար այստեղից յունվարի 20-ին, բայց մաքսատնային ձևականութիւնների պատճառով բռնվելով, դուրս եկաւ յունվարի 22-ին և եապօնացիների ձեռքն ընկաւ: Նա բռնվեց պատերազմ յայտարարվելուց աւելի վաղ:

ՆԱԳԱՍԱԿԻ: (Րէյտ. գործ.): Եապօնացիների բռնած կամաւոր նաւատորմի «Եկատերինօսլավ» և արևելեան սիբիրեան երկաթուղու «Մանջուրիա» շոգենաւերը, «Լէտնիկ» փոքրիկ առագաստաւոր նաւը և «Իլլիադա» շոգեշարժ բարկասը դատարանը Սասէբօում կանոնաւոր պրիզներ յայտարարեց: Դատավճռի դէմ գանգատ կարող է տրվել 30 օրվայ ժամանակամիջոցում:

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ: Փետրվարի 12-ին պատերազմի ժամանակ թշնամու նաւերի անջատված զօրաբաժինը ռմբակոծում էր Գօլուբինայա ծովածոցը: Մեզ հասած տեղեկութիւնների համեմատ, մեր ռումբն ընկաւ եապօնական կրէյսէրի նաւախելի վրա և իւրարանցում գցեց այնտեղ: Նաւերը մօտեցան և շուտով գնացին ծովը: Վնասման աստիճանը անյայտ է:—Բերդային թնդանօթաձիգ զօրքը շնորհաւորական շատ հեռագիրներ ստացաւ զինակից եղբայրներից Ռուսաստանից և մէկ հեռագիր կօվէնսկայի թնդանօթաձիգ զօրքի զինուորներից Ալէխինին, որը Գէօրգեան խաչ ստացաւ: —Այս օրերս չինական նոր քաղաքում սպանվեցին մասնաւոր բնակարանի վրա յարձակվող մի քանի խունխուզներ: Բոլոր բռնվածներին բերդի կօմենդանտը կը յանձնէ ժամանակաւոր զինուորական դատարանին: «Новый Край» լրագրին ուղարկել են մի քանի կտոր միս. կօնսէրվի ձևով նա թարմ մսի բոլոր յատկութիւններն ունի և պահպանվում է մինչև երկու շաբաթ: Պատրաստելու եղանակը պարզ է և եթէ առաջին փորձերը կը հաստատվեն, այդ գիւտը անհագին ծառայութիւն կը մատուցանէ զօրքերի մատակարարութեան, մանաւանդ հեծելազօրքին երկարատև խուզարկութիւնների մէջ գտնվելու ժամանակ:—Պօրտ-Արտուրում ամեն ինչ հանգիստ է:—Փոփոխակի քամի և անձրև է լինում ցեխով:—Քիչ-քիչ պարզվում են եապօնացիների իսկական կորուստները:—«Շանգհայեան Մէրկուրին» հաստատում է եապօնական «Տակաչիխօ» կրէյսէրի կործանման լուրը Չէմուլպօի մօտ և «Ազամա» կրէյսէրի սաստիկ փչացվելը և հաւատացնում է, որ Պօրտ-Արտուրի առաջին ռմբակոծութեան ժամանակ մի եապօնական նաւ կամաց կամաց ջրասոյզ եղաւ, իսկ ծովապետային նաւը քաշ տալով տարան: «Արևելեան «Լլօյդին» Տօկիօից հաղորդում են, որ եապօնական ծովապետային «Շիկիշիմա» նաւի վրա Պօրտ-Արտուրի ռմբակոծութեան ժամանակ ամբողջապէս ընկաւ ռուսական ռումբը, պոկեց խողովակը և քանդեց մեքենաները:

Պօրտ-Արտուրում անցեալ գիշեր կատաղի ձիւնախառն փոթորիկ էր:

ՍԷՈՒԼ: («Րէյտ. գործ.»: Ցրվիչների համքարութեան բսան անդամներ երդում կերան սպանել այն բոլոր պաշտօնական անձանց, որոնք կը հովանաւորեն Եապօնիայի հետ դաշնակցութիւնը: Եապօնական դեսպանը ծանուցեց կորէյական կառավարութեան, որ եթէ նա չը ձերբակալէ դաւադիրներին, այն ժամանակ այդ բանը կանեն եապօնական պաշտօնական անձինք: Դրանից յետոյ չորս դաւադիրներ կալանաւորվեցին:

ՏԵԱՆՑԶԻՆ: («Րէյտ. գործ.»): Չինական կառավարութիւնը գնեց Կրուպի թնդանօթների երկու բատարէաներ: Սաստիկ զարմանք պատճառեց ստացված այն տեղեկութիւնը, թէ չէ թոյլատրված թնդանօթներ հասցնել Չինաստան բրիտանական դրօշակի տակ: Չինական լրագրի հաղորդած տեղեկութեան համեմատ, սահմանի վրա զետեղված զօրամասերում շատ զինուորներ են փախուստ տալիս:

ՍՕՖԻԱ: (Դիմադրական շրջաններից): Ժամանեցին սերբիական ուսանողները և դիմաւորվեցին բօլգարական ուսանող երիտասարդութեան և ազգաբնակութեան ամբոխի կողմից: Տեղի ունեցաւ ճառերի փոխանակութիւն: Երեկոյեան կայացաւ սերբ-բօլգարական կօնցէրտ: Սահմանային ինցիդէնտը ալբանացիների միջև վերջացած է: Բ. Դուռը հրամայեց պատժել մեղաւորներին:

ՍՕՖԻԱ: («Կօրրէսպօնդ. Բիւրօ»): Բօլգարիայի ազատութեան օրվայ առիթով բօլգարական իշխանի և Ռուսաց Կայսրի միջև տեղի ունեցաւ սրտագին հեռագիրների փոխանակութիւն:

Կ. ՊՕԼԻՍ: Մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները հաւանութիւն տուեցին այն յայտագրին, որ ներկայացրին սուլթանին Ռուսաստանի և Աւստրո-Ունգարիայի դեսպանները մակեդօնական ժանդարմէրիաների վերակազմութեան վերաբերմամբ: Բ. Դուռը իր պատասխանը չը տուեց և նոր առիթներ է փնտռում նրանից խուսափելու համար:

ԲԷԼԳՐԱԴ: Սկուպշչինայում կարդացվեց ռուսական գործերի հաւատարմատարի նամակը, որի մէջ մանրամասն է անվում, որ Թագաւոր Կայսրը շնորհակալութիւն է յայտնում սկուպ-

չինային սերբիական ժողովրդի արտայայտած համակրութեան համար դէպի Ռուսաստանը։

ՏՕԿԻՕ («Բէյտ. գործ.»)։ Խակոդատէից եկած աւստրիական շոգենաւը հաղորդեց, որ ռուսական Վլադիվոստոկեան էսկադրան երեւացել է հիւսիսային ջրերում ճապօնական շոգենաւերը բռնելու նպատակով։

ՍԵՈՒԼ։ («Բէյտ. գործ.»)։ Ռուսաց զօրքերը Անչժիուից շարժվեցին աւելի հեռու դէպի հիւսիս։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ։ (Յատուկ)։ Փետրվարի 22-ին, ցերեկվայ 1 ժամ 25 րոպէին թշնամու հինգ զրահակիրներ և երկու կրէյսէրներ մօտեցան Ասկոլդ կղզուց և պատերազմական կարգով շարվելով, բաց արին արագ և յաճախակի կրակ հեռու խփող թնդանօթներից ափից մօտ ութ վերստ հեռաւորութեան վրա։ Մարտկոցներին և բատարէաներին վնաս չէ հասցրված։ Թշնամին ընդամենը մօտ երկու հարիւր ռումբ արձակեց։ Ռմբակոծութիւնը շարունակվեց 55 րոպէ։ Ուղիղ երկու ժամ 20 րոպէին կրակը դադարեց և թշնամին հեռացաւ Ասկոլդ կղզու ուղղութեամբ։ Միժամանակ Ասկոլդի մօտ երևացին երկու ականանաւեր և երկուսն էլ Մայդել հրուանդանի մօտ։ Թշնամու նաւերը սաստիկ սառեցին։ Յարձակումը պէտք է անհետևանք համարել։ Քաղաքի ազգաբնակութիւնը բոլոր ժամանակ կատարելապէս հանդիստ էր մնում։

23 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փոխարքայ գեներալ-ադիւտանտ Ալեքսէեվի հեռագիրը Նորին Մեծութեան անունով Մուկդէնից, փետրվարի 22-ից. «Ձերդ Մեծութեանը զեկուցանում եմ. Վլադիվոստոկի բերդի կոմենդանտը հեռագրում է, որ ներկայ թւին առաւօտեան 8 ժամ 50 րոպէին Ասկոլդ կղզուց դէպի հարաւ երևացին եօթ նաւեր. առաւօտեան 9 ժամ 45 րոպէին պարզվեց, որ դրանք պատերազմական նաւեր են և ընթանում են դէպի Ասկոլդ կղզին։ Կէսօրին թշնամու էսկադրան գտնվում էր ափի և Ասկոլդ կղզու միջև եղած հեռաւորութեան կէսի վրա, արշաւելով Ուսուրիյսկիյ ծովածոցի վրա ծովափեայ բատարէաների կրակից դուրս. ցերեկվայ մէկ ժամ 30 րոպէին թշնամու էսկադրան կրակ բացեց։ Պարզվեց, որ նա բաղկացած էր առաջին կարգի «Իզումօ» և «Եակումօ» կրէյսէրներից. մնացած նաւերի անունները չեն որոշված»։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ։ (Սեփական թղթակցից)։ Երեկվան ռմբակոծութեան մանրամասնութիւնները։ Լուրջ վնասներ չը կան։ Տասներկուդիւյմանոց թնդանօթի ռումբով ծակված է վարպետ Կոնդակովի փայտէ տնակը. ռումբը անցաւ տանիքի միջով և սպանեց Կոնդակովի կնոջը, որը յղի էր և չորս երեխաների մայր։ Գնիլոյ Ուգօլ անուանված տեղում ռումբը ծակեց գնդապետ Ժուկովի տունը, անցաւ ննջարանի միջով, քարուքանդ արեց վառարանը և առարկաները, ծակեց դիմացի պատը և պայթեց դրամարկղի մօտ։ Դրամարկղի մօտ կանգնած պահապան զինւորը, ծածկված հողով և ծխնով պայթումից, չը սարսեց, այլ միայն ձայն տուեց մի այլ զինւորի՝ դրօշակը դուրս բերելու համար, որը խսկոյն և եթ դուրս բերեց գնդապետ հրամանատարի ամուսինը այլ զինւորների հետ միասին։ Հրդեհներ ոչ մի տեղ չը կային։ Վերջապէս սիբիրեան նաւատորմի ծառայողների զօրանոցներում պայթեց ռումբը, որը թեթև կերպով վիրաւորեց հինգ նաւաստիներին։ Այլ ևս չը կան ոչ սպանվածներ և ոչ վիրաւորվածներ։ Վնասներ նոյնպէս չը կան։ Մեր բատարէաների կատարեալ լռութեան պատճառը այն էր, որ նախ՝ քիչ հաւանականութիւն կար, որ ռումբերը կը դիպչէին տարածութեան հեռաւորութեան պատճառով, և երկրորդ՝ որ չէինք ցանկանում առաջուց երևան հանել նրանց գտնվելու տեղը։ Թշնամու էսկադրայի մէջ կային մէկ զրահակիր և չորս զրահապատ ու երկու ոչ-զրահապատ կրէյսէրներ։ Այսօր գիշերն հանգիստ անցաւ։ Ոգևորութիւնը քաղաքում և զօրքերի մէջ անսովոր է։ Խստագոյն հետախուզութիւն կատարվեց, թէ արդեօք ճապօնացիներ չը կա՞ն քաղաքում։ Պատերին կպցրված է ոստիկանութեան յայտարարութիւնը, որ ճապօնացուն գտնելու համար պարգև է տրվում, իսկ թաքցնելու համար յանցաւորները ենթարկվում են զինւորական դատին։

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ։ (Սեփական թղթակցից)։ Պօրտ-Արտուրի շրջանում փոփոխութիւններ չը կան։ Լաւ եղանակ կանգնեց։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ակքերմանի հայոց եկեղեցու համար մի փորձված սպասաւոր դպիր է հարկաւոր։ Նա աւարտած պիտի լինի կամ Գէորգեան ճեմարանը, կամ թեմական որ և է դպրոց։ Եկեղեցուց ամիսը 25 րուբլի ռոճիկ, բնակարան, վառելիք, լուսաւորութիւն և ամիսը մօտ 30 րուբլի եկամուտ։ Հասցէն. Аккерманъ (Бессараб. губ.) Георгію Григорьевичу Терзи. 2—10

L'HIRONDELLE—ԾԻԾԵՌՆԱԿ

Հայերէն և ֆրանսերէն բառերով։ Թարգմ. Ն. Լալայեանցի, ձայնագր. Ն. Նիկօլաեվի։ Գինն է 30 կ.։ Ծախվում է բոլոր երաժշտական խանութներում։ Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել Կենտրոնական և Կովկասեան գրախանութները, որտեղ գումարով առնողներին նշանաւոր զիջումն կը լինի։ (ո. կ. հ) 3—3

!!ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ!!

Լոյս տեսաւ

ԵՂԲ. Գ. ԵՒ Մ. ՓՐԻԴՕՆԵԱՆՆԵՐԻ

Կովկասեան Ամենամեծ

ՏՆԿԱՐԱՆԻ

պտղատու ծառերի պատկերազարդ կատալօգը։ Տնկարանը գտնվում է Անդրկովկասեան երկաթուղու ՍԿՐԱ կայարանի մօտ

ԿԱՏԱԼՕԳՆԵՐԸ

ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ

ԵՆ ՁՐԻԱՊԷՍ։

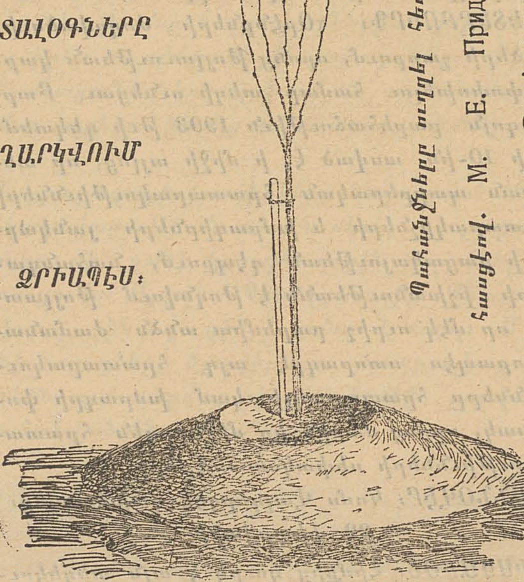

Պահանջները ուղղել հետևեալ հասցէով. въ Тифлисъ, Сергіевская, 11. М. Е. Придонову,

(հ. կ.) 8—12

ԵՍ, ԱՆՆԱ ՉԻԼԼԵԱԳ

աճեցրի իմ արտասովոր երկար մազերս (185 սանտիմէտր երկար.), որոնք յիշեցնում են Լօրէլէի մազերը.—շնորհիւ իմ հնարած պօմադայի 14-ամսեայ գործածութեան։ Այս պօմադան ճանաչված է իբրև լաւ միջոց մազերի թափվելու դէմ, որ և մի և նոյն ժամանակ նպաստում է մազերի ուռնելուն և նրա արմատները ամրանալուն։ շնորհիւ այս պօմադայի ոգամարդկանց մօրուքը ստանում է երկարութիւն, նոյնպէս բնական փայլ գլխի մազերի և մօրուքի վրա (մինչև անգամ պօմադայի կարճ ժամանակեայ գործածելուց յետոյ). միաժամանակ այս պօմադան պահպանում է մազերը վաղաժամ սպիտակելուց մինչև անգամ ծերութեան հասակում։

Սրուակի գինը 3, 5 և 8ր ուբլի։

Հասանելիք գումարը ստանալուց յետոյ ամեն օր պօստով ուղարկվում են աշխարհի ամեն կողմերը հէնց ֆաբրիկայից, ուր որ ուղարկվելու են պատուէրները։

ANNA CSILLAG
WIEN 1. Graben 14.

Գլխաւոր պահեստը Թիֆլիսում, Բագւում և Բաթումում դեղավաճառոյին Կովկասեան Առևտրական ընկերութեան գլխաւոր պահեստներում.

10—26

Նոր լոյս տեսան
1) 1500 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ
(404—1904)
Հայոց տառերի գիւտը։ Գինն է 20 կ.։
2) Ժան Ժակ Ռուսօ. ԷՄԻԼ Ա. հայ թարգմանչի ընդարձակ առաջաբանով։ Գինն է 50 կ.։
Գումարով գնողներին 20% զեղչ։ Դիմել՝ Ներսիսեան դպրոց—Իսահակ Յարութիւնեանցին։
(ե. հ. կ.) 1—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գր. Տէր-Գրիգորեանց

Վերադարձաւ արտասահմանից և նորից ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.
(ամեն օ.) 5—15

ԲԺԻՇԿ ՂԱԶԱՆՃԵԱՆՑԸ

Տեղափոխվելով Կարս, ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 1-ը, երեկոյեան 6—7 ժ., առանձնապէս սիֆիլիս և վեներական հիւանդ. 5—6 ժ.

Միխայլօվսկայա փողոց, տուն Մակիեվի։ 7—10

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի։
21—100

Մի երիտասարդ՝ միջակ կրթութիւն ստացած, որոնում է պաշտօն կօնտօշրչիկի, գործակատարի և կամ նոյնանման գործերի։ Հասցէն «Մշակի» խմբագրատանը։ 4—5

ՉԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ԲԱՆ

2 ժամացոյց և 3 արժեքաւոր իրեր 15 րուբլու փոխանակ միայն 5 ռ. 25 կօպէկ։ 1) Գրպանի ժամացոյց, ճաշակաւոր կերպով ոսկեզօծած, արտաքին մասերը ոչնչով չեն զանազանվում իսկական ոսկուց։ 2) Շղթան ամերիկական ոսկուց։ 3) Բրելօկը — կողմնացոյց՝ ամերիկական ոսկուց։ 4) Կաշւէ ծխատուփ կամ դրամաքսակ հետը մի կնիք՝ անունը, հայրանունը և ազգանունը վրան։ 5) Ձրի ստանում է ամեն մարդ իբրև պրեմիա հիանալի պատի ժամացոյց, որ անհրաժեշտ է ամեն մարդու համար ննջարանում, մանկանոցում, գրասենեակում, խոհանոցում։ Պատի ժամացոյցն Արևելեան Սիբիր ուղարկելու համար վճարվում է պօստի ծախքի լրացուցիչ մասը։ Դիմել. Т-ву Шарль, Варшава, центральная почта, ящикъ № 324. Улица Монюшки № 12/11։
Ուղարկում ենք վերադիր վճարով և առանց գրաւականի հինգ տարվայ երաշխաւորութիւնով։ ե. Метцль. 6—8

ԱՂԹԱՀԱՅՈՒՄ

Կարսի գծի վրա, Աղբալայի հանքերի Ֆրանսիական ընկերութեան մօտ ծախվում է ամառանոցի համար գետին՝ 1250 քառ. սաժ.։ Տեղեկանալ՝ Կօրչանօվսկի փողոց, № 5, բնակարան Գրեվիտերի։ 1—3

Բացված է պատկերազարդ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻ

XI եւ XII-րդ գրքերի բաժանորդագրութիւնը։
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ է 3 ՐՈՒԲ.

Նախկին տասը գրքերը ի միասին արժեն՝ խմբագրութեան մէջ՝ 15 րուբլի, մի գիրքը 2 րուբլի. երկուս և աւելին՝ իւրաքանչիւրը 1 ր. 50 կոպ., ա. գիրքը՝ 3 րուբլի։
Դիմել. Ерванду Лалаянцъ. Тифлисъ, Семинарія Нерсисянъ կամ Саперная 5.
(կ. երեք. հ.) 12—12

Կենտրոնական Գրավաճառանոցում վաճառվում են

հետևեալ նոր գրքերը՝

Հանրամատչելի գրադարան Հ. Առաքելեանի, Անդերսընի հէքիաթները, հեղինակի պատկերով և կենսագրութեամբ, Թիֆլ. 1094, գ. 50 կ.
» Արբեցողութեան դէմ, Թիֆլ. 1904, գ. 15 կ.
Բաբինջաղեան Գէորգ, Նկարչի կեանքից յիշողութիւններ, Պետր. 1903, գ. 35 կ.
Մասեգացցա Պ., Սիրոյ մեղքերը և նոցա ծագումը, հոգեբանական հետազօտութիւն, Ալէքս. 1903, գ. 10 կ.
Մէլիք-Թանգեան Ն. վ., Հայոց եկեղեցական իրաւունքը, ա. գիրք, ներածութիւն և աղբիւրներ, Շուշի, 1903, գ. 1 ր. 50 կ.
Նուէր մանուկներին, Փոքրիկ Պարոյրի արկածները (գլխով անցածները), պատկերազարդ, Թիֆլ. 1904, գ. 15 կ.
Պեսրով Գր. Ֆն., Աւետարանն իբրև մեր կեանքի հիմքը, Թարգ. Հ. Բէչկէեանի, Պետր. 1903, 20 կ.
Ս. Էջմիածին, 303—1903, պատկերազարդ նկարագրութիւն, Վենետ. 1903, գ. 1 ր.
Ստրախով Ն., Հոգեբանական հիմնական գաղափարների մասին, Թարգմ. Ս. Տիգրանեանի, Վաղարշ. 1903, գ. 40 կ.
Վիլլեր ուսուցչապետ, Մեծն Աղեքսանդր Ա., պատմական կենսագրական տեսութիւն, Թարգմ. Վրթ. քահ. Մարգարեանի, Վաղարշ. 1903, գ. 50 կ.
Փառնակ պարսկ. բնագրից, Օմար Խայեամի քառեակները, բնական ուսումնասիրութիւնով.
Ծանօթութիւն. Խաչատուր Աբովեանի երկերը (Վէրք Հայաստանի և ուրիշները) սակաւաթիւ օրինակներ են մնացել.—անկազմ արժէ 2 ր., կաշեկազմով՝ 2 ր. 40 կ.
Շահզադէ և Փերիխանում (հէքեաթ), գրեց Ա. Փ. Թիֆլ. 1903, գ. 30 կ.
Դիմել՝ Въ Тифлисъ, въ Центральную Книжную Торговлю. (ե. շ. չ.) 2—3

ԹԷՅԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ եւ ԸՆԿ.

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ

Մատակարարողներ տանն ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԻՇԽԱՆ ՄԻԽԱՅԻԼ ՆԻԿՕԼԱՅԵՎԻՉԻ և Նորին Մեծութեան Պարսից Շահի

Հիմնական դրամագլուխ 6,000,000 րուբլի։ Տարեկան շրջանառութիւն 20000000 րուբլուց աւելի

Շնորհիւ մեր թէյերի բարձր յատկութեան, առաւելապէս իրանց ուժեղ արոմատով, լաւ համով և թունդ գոյնով, մեր ֆիրման Մեր խանութներում, որոնք գտնվում են Մոսկվայում և

ԵՒՐՕՊԱՅՈՒՄ բռնեց առաջնակարգ տեղերից մէկը մեր ծախած թէյի քանակութեամբ։ Օդեսսայում՝ մեր սեփական շինութիւններում, աշխատում է 1500 մարդուց աւելի։

Մեր ֆիրմայի թէյը գտնվում է Ռուսաց Պետութեան բոլոր մագազիններում։

Մեր թէյն առնելու ժամանակ խնդրում ենք պ.պ. գնողների ուշադրութիւն դարձնել մեր առևտրական մարկայի՝ նաւի՝ ճշգրութեան վրա, որ հաստատված է պետութիւնից, և պահանջել Վիսօցկու թէյը՝ նաւով։

Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ գրասենեակը գտնվում է Մոսկվայում։

Բաժանմունքները.—Օդեսսայում, Վարշավայում, Ռոստովում Դոնի վրա, Եկատերինբուրգում, Խարկօվում, Թիֆլիսում, Ռիգայում, Վիլնօյում, Սիմֆերօպօլում, Նիժեգօրոդեան և Իրբիտսկի տօնավաճառներում։

Անդրկովկասի և Անդրկասպեան երկրների համար բաժանմունքը Թիֆլիսում գտնվում է Մէյդանում, Ժէլեզնի բեաղ, տէլէֆօն № 32։

Ընկերութեան հասցէն Մոսկվայում և բաժանմունքներում.—Թէյի առևտրի ընկերութիւն Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և Կօ.

Հեռագրների համար.—«ԿԱՐԱԲԼԻԿ»։

Թէյ ուղարկվում է Պարսկաստան տրանզիտով և այդ ժամանակ յետ է տացվում մաքսը։ 7—20

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 23-го февраля 1904 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Типографія «ГЕРМЕСЪ» С.Назарянцъ, Мих. пр. № 81.